

Lois Lauri
DAVALAC

OSTALE KNJIGE IZ TETRALOGIJE
DAVALAC:

U POTRAZI ZA PLAVOM
GLASNIK
SIN

Lois Lauri

DAVALAC

Prevela sa engleskog jezika

Vesna Mostarica

McMillan

Naslov originala
Lois Lowry
THE GIVER

Copyright © 1993 by Lois Lowry

Copyright © 2014 za izdanje na srpskom jeziku, McMillan

Published by special arrangement with Houghton Mifflin
Harcourt Publishing Company.

Objavljeno u posebnom dogovoru s izdavačkom kućom
Houghton Mifflin Harcourt.

*Za svu decu
kojoj poveravamo budućnost*

JEDAN

Decembar se približio i Džonas je počeo da oseća strah. Ne. Pogrešna reč, pomislio je Džonas. Strah je značio ono duboko, mučno osećanje da će se desiti nešto užasno. Strah je bio ono što je osetio pre godinu dana kada je neka neidentifikovana letelica dva puta preletela Zajednicu. Video ju je oba puta. Bacivši pogled na nebo ugledao je elegantan mlaznjak kako proleće gotovo kao mrlja u najvećoj brzini, a sekundu kasnije čuo je zvučni udar koji je usledio. Potom još jednom, trenutak kasnije, iz suprotnog smera, isti avion.

Najpre je bio samo zadivljen. Nikada nije video letelicu tako izbliza, jer prema pravilima, Piloti nisu smeli da lete iznad Zajednice. Povremeno, kad su teretni avioni isporučivali potrepštine na pisti preko reke, deca bi se dovezla biciklima do obale i zainteresovano posmatrala istovar i potom uzletanje u smeru ka zapadu, uvek izvan Zajednice.

Ali letelica koju je video pre godinu dana bila je drugačija. Nije to bio zdepast, teretni avion širokog trupa,

već mlaznjak sa šiljatim kljunom, s jednim pilotom. Džonas je, zabrinuto pogledavši unaokolo, video da su i drugi – odrasli podjednako kao i deca – prekinuli ono što su radili i čekali zbunjeni na objašnjenje zastrašujućeg događaja.

Onda je svim stanovnicima naređeno da odu u najbližu zgradu i ostanu tamo. ODMAH, rekao je hrapav glas iz zvučnika. OSTAVITE BICIKLE TU GDE SU.

Istog trenutka, poslušno, Džonas je položio svoj bicikl na stazu iza njihove porodične kuće. Utrčao je unutra i ostao tu, sam. Oba njegova roditelja bila su na poslu, a mala sestra Lili bila je u Centru za brigu o deci gde je provodila vreme posle škole.

Kada je pogledao kroz prozor na prednjem delu kuće, nije video nikoga: nijednu osobu iz vredne popodnevne smene Čistača ulica, Radnika Zelenila i zaposlenih u Isporuci hrane koji su obično radili u Zajednici u to doba dana. Video je samo napuštene bicikle, tu i tamo, kako leže postrance; na jednom biciklu još se polako okretao izvrnut točak.

Onda je osetio strah. Osećaj da je njegova sopstvena Zajednica zamukla, da čeka, izazvao mu je grčenje želuca. Drhtao je.

Ali ništa se nije desilo. Posle nekoliko minuta zvučnici su ponovo zakrkljali, i glas, sada ohrabrujući i manje arogantan, objasnio je da je Pilot na obuci pogrešno pročitao navigacione instrukcije i pogrešno skrenuo. Očajnički je pokušao da se vrati pre nego što je njegova greška uočena.

NEPOTREBNO JE REĆI, ON ĆE BITI OTPUŠTEN, rekao je glas za kojim je usledila tišina. U toj završnici

poruke bilo je neke lake ironije, kao da je Spiker mislio da je to zabavno; i Džonas se malo nasmešio, iako je znao koliko je tužno bilo to saopštenje. Za korisnog stanovnika otpust iz Zajednice bio je konačna odluka, strašna kazna, moćno saopštenje o neuspehu.

I deci se prebacivalo ako bi taj izraz olako koristila u igri i rugala se saigraču koji nije uhvatio loptu ili se sapleo u trci. Džonas je to jednom uradio, doviknuo je svom najboljem drugu: „Dosta, Ašere! Otpušten si!“, kada je zbog trapave Ašerove greške njegov tim izgubio utakmicu. Trener ga je pozvao na stranu na kratak i ozbiljan razgovor, pa je on oborio glavu s osećanjem krivice i zbunjenosti i izvinio se Ašeru posle utakmice.

Sada, dok je razmišljao o tom osećanju straha vozeći se biciklom kući duž staze pored reke, setio se onog trenutka opipljivog užasa koji je osetio sa zgrčenim želucem kada je letelica proletela. To nije bilo ovo što je osećao sada sa približavanjem decembra. Tražio je pravu reč da bi opisao svoja osećanja.

Džonas je pazio kako se izražava. A ne kao njegov drug Ašer koji je govorio prebrzo i mešao i brkao reči i rečenice dok ne bi postale jedva prepoznatljive i često vrlo smešne.

Džonas se široko nasmešio sećajući se onog jutra kada je Ašer uleteo u učionicu, kasno kao i obično, i upao bez daha usred pevanja jutarnje himne. Kad su po završetku patriotske himne đaci seli na svoja mesta, Ašer je ostao da stoji da bi se, kako se to zahtevalo, javno izvinio.

„Izvinjavam se što sam omeo svoju učeničku zajednicu.“ Ašer je brzo izrekao uobičajenu rečenicu izvinjenja,

još uvek se boreći za dah. Instruktor i razred su strpljivo čekali njegovu objašnjenje. Svi đaci su se smejujili jer su toliko puta slušali Ašerova objašnjenja.

„Izašao sam iz kuće tačno na vreme ali dok sam vozio pored mrestilišta, osoblje je odvajalo neke losose. Mislim da sam se zabunio, dok sam ih posmatrao.

„Izvinjavam se svojim drugovima iz odeljenja“, zaključio je Ašer. Popravio je svoju izgužvanu tuniku i seo.

„Prihvatamo tvoje izvinjenje, Ašere.“ Razred je jednoglasno odrecitovao uobičajen odgovor. Mnogi među đacima su grizli usne da se ne bi nasmejali.

„Prihvatam tvoje izvinjenje, Ašere“, rekao je Instruktor. Smešio se. „I hvala ti jer si nam ponovo pružio priliku za lekciju iz jezika. 'Zabunio' je previše jak izraz da bi se opisalo šta ti se desilo kad si posmatrao losose.“ Okrenuo se i napisao „zabunio“ na školskoj tabli. Pored je napisao „zaneo se“.

Sad već blizu svoje kuće, Džonas se nasmeši sećajući se toga. Još uvek razmišljajući, dok je gurao svoj bicikl u uski boks pored vrata, shvatio je da je strah pogrešna reč za opis njegovih osećanja, sad kad je decembar skoro stigao. To je bio suviše jak izraz.

Dugo je čekao na taj posebni decembar. Sad kad je bio gotovo tu, on nije bio uplašen, nego... nestrpljiv, zaključio je. Nestrpljivo je čekao da dođe. I bio je uzbuđen, svakako. Sve Jedanaestice su bile uzbuđene zbog događaja koji će doći tako brzo.

Ali obuzela ga je laka drhtavica od nervoze kada je mislio o tome, o tome šta bi moglo da se dogodi.

Uznemireno, zaključio je Džonas. Tako se osećam.

* * *

„Ko hoće večeras da bude prvi, za osećanja?“, upitao je Džonasov otac pošto su završili večernji obed.

To je bio jedan od rituala, večernje pričanje o osećanjima. Ponekad su se Džonas i njegova sestra Lili prepirali oko redosleda, oko toga ko će biti prvi. Njihovi roditelji su, naravno, bili deo tog rituala; oni su takođe svake večeri pričali o svojim osećanjima. Ali, kao svi roditelji – svi odrasli – nisu se borili ili ulagivali da bi bili prvi.

Večeras to nije ni Džonas uradio. Njegova osećanja su ove večeri bila suviše komplikovana. Želeo je da ih podeli, ali nije žudeo da započne proces sređivanja svojih komplikovanih osećanja, čak ni uz pomoć za koju je znao da bi mu je roditelji mogli pružiti.

„Hajde ti, Lili“, rekao je videvši da se njegova sestra, koja je bila mnogo mlađa – samo Sedmica – nestrpljivo ljulja na stolici.

„Veoma sam se naljutila ovog popodneva“, objavila je Lili. „Moja grupa u Centru za brigu o deci bila je na igralištu, a došla nam je u posetu jedna grupa Sedmica i ta deca *uopšte* nisu poštovala pravila. Jedno od njih, muško, ne znam kako se zove, stalno je išlo na početak reda za tobogan, iako smo svi mi ostali čekali. Toliko sam se naljutila na njega. Stisnula sam šaku u pesnicu, evo ovako.“ Podigla je stisnutu pesnicu, a ostali članovi porodice su se nasmešili na njen mali prkosan gest.

„Zašto misliš da posetioci nisu poštovali pravila?“, upitala je Majka.

Lili je razmislila pa odmahнула glavom. „Ne znam. Oni su se ponašali kao... kao...“

„Životinje?“, predložio je Džonas. Nasmejao se.

„Tako je“, rekla je Lili, takođe se smejući. „Kao životinje.“ Nijedno od dece nije znalo šta ta reč tačno znači, ali ona se često koristila da opiše nekoga neobrazovanog ili neotesanog, nekoga ko se nije uklapao.

„Odakle su bili ti posetioci?“, upitao je Otac.

Lili se namrštila, pokušavajući da se seti. „Naš vođa nam je rekao, kada je držao govor dobrodošlice, ali ne mogu da se setim. Mislim da nisam obraćala pažnju. Oni su iz druge zajednice. Morali su vrlo rano da odu i svoj podnevni obed su pojeli u autobusu.“

Majka je klimnula glavom. „Da li misliš da je moguće da su njihova pravila drugačija? I da zato jednostavno nisu znali kakva su vaša pravila na igralištu?“

Lili je slegnula ramenima i klimnula glavom. „Pretpostavljam.“

„Ti si bila u poseti drugim zajednicama, zar ne?“, upitao je Džonas. „Moja grupa je često išla.“

Lili je ponovo klimnula glavom. „Kad smo bili Šestice, otišli smo i proveli zajedno ceo školski dan s jednom grupom Šestica u njihovoj zajednici.“

„Kako si se osećala kad si bila tamo?“

Lili se namrštila. „Bilo mi je čudno. Jer oni sve rade drugačije. Učili su stvari koje moja grupa još nije bila učila, tako da smo se osećali glupo.“

Otac je zainteresovano slušao. „Razmišljam, Lili“, rekao je, „o tom dečaku koji danas nije poštovao pravila. Misliš li da je moguće da se on osećao čudno i glupo, pošto se našao na novom mestu s pravilima koja ne poznaje?“

Lili se zamislila nad tim. „Da“, rekla je najzad.

„Malo mi ga je žao“, rekao je Džonas, „iako ga ne poznajem. Žao mi je svakoga ko se nađe na mestu gde se oseća čudno i glupo.“

„Kako se ti sad osećaš, Lili?“, upitao je Otac. „Još uvek si ljuta?“

„Mislim da nisam“, zaključila je Lili. „Mislim da mi ga je pomalo žao. I žao mi je što sam stisnula pesnicu.“ Široko se nasmešila.

Džonas je uzvratio osmeh svojoj sestri. Lilina osećanja su uvek bila neposredna, prilično jednostavna, obično su se lako rešavala. Pretpostavljao je da su i njegova bila takva kad je bio Sedmica.

Učtivo je, iako ne mnogo pažljivo, slušao kad je njegov otac došao na red i opisivao osećanje brige toga dana na poslu: zabrinutost zbog jednog novorođenčeta koje nije napredovalo. Zvanje Džonasovog oca bilo je Odgajivač. On i ostali Odgajivači bili su odgovorni za sve fizičke i emotivne potrebe svakog novorođenčeta tokom njegovog najranijeg perioda života. To je bio vrlo važan posao, znao je Džonas, ali nije bio od onih koji bi ga mnogo interesovali.

„Kog je pola?“, upitala je Lili.

„Muškog“, odgovorio je Otac. „On je jedan sladak mališan lepe naravi. Ali ne raste toliko brzo koliko bi trebalo i ne spava dobro. Držimo ga u posebnom odeljenju radi dodatne nege, ali Odbor počinje da govori o njegovom otpustu.“

„O, ne“, promrmljala je Majka saosećajno. „Znam kako to mora da te rastužuje.“

Džonas i Lili su takođe saosećajno klimnuli glavom. Otpust novorođenčadi je uvek bio tužan, jer nisu dobila šansu da uživaju u životu u Zajednici. A nisu ništa loše uradila.

Postojala su samo dva načina otpuštanja koji nisu bili kazna. Otpust starih, što je bilo vreme za proslavu dobro proživljenog i ispunjenog života, i otpust novorođenčeta, koji je uvek izazivao osećanje šta-smo-još-mogli-da-uradimo. To je posebno mučilo Odgajivače, kao što je Otac, koji su osećali da na neki način nisu uspeali. Ali to se dešavalo vrlo retko.

„Dobro“, rekao je Otac, „nastaviću da se trudim. Mogao bih da zatražim od Odbora dozvolu da ga donosim ovde preko noći, ako vi nemate ništa protiv. Vi znate kakvi su Odgajivači iz noćne smene. Mislim da je ovom mališanu potrebno nešto više.“

„Naravno“, rekla je Majka, a Džonas i Lili su klimnuli glavama. Oni su već čuli kako se Otac žalio na Odgajivače iz noćne smene. To je bio manje važan posao, ta noćna nega, dodeljen onima kojima je nedostajalo interesovanje, veština ili bistrina za mnogo bitnije dnevne poslove. Većina Odgajivača iz noćne smene čak nije ni dobijala bračnog partnera jer im je, na neki način, nedostajala osnovna sposobnost da se zbliže s drugima, koja je bila potrebna za stvaranje porodične jedinice.

„Možda bismo mogli i da ga zadržimo“, ljupko je predložila Lili, pokušavajući da izgleda naivno. Taj izgled je bio lažan, znao je Džonas; svi su to znali.

„Lili“, podsetila ju je Majka s osmehom, „znaš pravila.“

Dvoje dece – jedno muško, jedno žensko – svakoj porodičnoj jedinici. To je bilo vrlo jasno napisano u pravilima.

Lili se zakikotala. „Dobro“, rekla je, „mislila sam možda samo ovog puta.“

* * *

Zatim je Majka, koja je zauzimala istaknut položaj u Ministarstvu pravde, pričala o svojim osećanjima. Danas je pred nju ponovo doveden prestupnik koji je već jednom ranije prekršio pravila. Neko za koga se ona nadala da je primereno i pravedno kažnjen i vraćen na svoje mesto: na svoj posao, u svoj dom, svoju porodičnu jedinicu. To što je videla da ga drugi put dovode pred nju izazvalo je kod nje snažna osećanja frustracije i besa. Pa čak i krivice što nije uspela da unese promenu u njegov život.

„A i uplašila sam se za njega“, priznala je. „Vi znate da nema treće šanse. Pravila kažu da ukoliko dođe do trećeg prekršaja, on jednostavno mora da bude otpušten.“ Džonas je zadrhtao. Znao je da se to događa. Postojao je čak i dečak u njegovoj grupi Jedanaestica čiji je otac otpušten pre nekoliko godina. Niko to nikada nije pomenuo; sramota je bila neizreciva. Bilo je teško to zamisliti.

Lili je ustala i došla do svoje majke. Pomilovala ju je po ruci.

Sa svog mesta za stolom Otac se pružio i uhvatio ju je za šaku. Džonas ju je uhvatio za drugu.

Tešili su je, jedno po jedno. Ubrzo se nasmešila, zahvalila im i promrmljala da se oseća umireno.

Ritual se nastavljao. „Džonase?“, upitao je Otac. „Ti si poslednji večeras.“

Džonas je uzdahnuo. Ove večeri gotovo bi više voleo da prikrije svoja osećanja. Ali to je, naravno, bilo suprotno pravilima.

„Osećam se uznemireno“, priznao je, zadovoljan što mu je najzad pala na um reč koja je to tačno opisivala.

„Zašto, sine?“ Otac je delovao zabrinuto.

„Znam da stvarno nema ničeg za brigu“, objasnio je Džonas, „i da je svaki odrasli to prošao. Znam da si ti to prošao, Oče, i ti Majko. Ali ja sam uznemiren zbog Ceremonije. Uskoro će decembar.“

Lili je digla pogled, širom otvorenih očiju. „Ceremonija Dvanaestica“, prošaptala je glasom punim strahopoštovanja. Čak su i najmanja deca – Lilinog uzrasta i mlađa – znala da to predstoji u budućnosti svakome od njih.

„Drago mi je što si nam saopštio svoja osećanja“, rekao je Otac.

„Lili“, rekla je Majka pokazujući rukom devojčici. „Pođi sad i obuci spavaćicu. Otac i ja ćemo ostati ovde i malo popričati sa Džonasom.“

Lili je uzdahnula, ali je poslušno sišla sa stolice. „Poverljivo?“, upitala je.

Majka je klimnula glavom. „Da“, rekla je, „ovo će biti poverljiv razgovor sa Džonasom.“